

G rondplan

Ontmoetingsplaatsen

Praktijkbeschrijvingskring

Februari 2012

Inhoudsopgave

1	Beschrijving	4
1.1.	Definitie en omschrijving	4
1.2.	Doelgroep	5
1.3.	Doelen.....	7
1.4.	Werkwijze/aanpak.....	9
1.5.	Materialen en links	13
1.6.	Positionering ten opzicht van andere praktijken	14
2	Onderbouwing	15
2.1.	Theoretische argumenten	15
2.2.	Argumenten op basis van onderzoek.....	17
3	Overdraagbaarheid.....	17
3.1.	Opleiding.....	17
3.2.	Overdracht en implementatie	18
3.3.	Kwaliteit.....	20
3.4.	Kostprijs	20
4	Bronnen	21
5	Contactgegevens.....	22

Beschrijving praktijken opvoedingsondersteuning

Er bestaan verschillende manieren om ouders en opvoedingsverantwoordelijken te ondersteunen bij het opvoedingsproces.

Vanuit de decretale opdracht 'participatieve en wetenschappelijk onderbouwde methodieken inzake opvoedingsondersteuning te ontwikkelen en te verspreiden' werkt EXPOO aan een overzicht van praktijken. Dit overzicht wil actoren inspiratie en mogelijkheden aanreiken in kwaliteitsvolle werkwijzen om een aanbod opvoedingsondersteuning uit te bouwen.

Het beschrijven, onderbouwen en documenteren van een praktijk is niet altijd even makkelijk. Elke beschrijving is een momentopname en steeds een vereenvoudiging van een complexere realiteit.

EXPOO gebruikt bij het beschrijven van praktijken opvoedingsondersteuning een grondplan dat bestaat uit 3 luiken met name de beschrijving, de onderbouwing en de overdraagbaarheid.

EXPOO ondersteunt dit beschrijvingsproces op verschillende manieren bijv. door jaarlijks een aantal praktijkwerkers in praktijkbeschrijvingskringen samen te laten reflecteren. Daarnaast kan je als organisatie je praktijk ook zelf beschrijven. EXPOO biedt hierbij een beperkte ondersteuning.

Aan de praktijkbeschrijvingskring participeerden:

- Karolien van Opstal, Baboes
- Rudy Vandenborre, de Speelbrug
- Sandra Van der Mespel, VBJK
- Christin Janssens, Steunpunt Antwerpen
- Myriam Coenen, Opvoedingswinkel Maasland
- Mie Mampuy, medewerker Speelhuis, Inloopteam Pothoek

Benedikte Van den Bruel, beleidsmedewerker Kind en Gezin en Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, verwerkte het bestaand materiaal rond ontmoetingsplaatsen tot een insteek voor de meetings en verzorgde de rapportage. Nele Travers en Steven Strynckx, verantwoordelijken EXPOO, verzorgden het voorzitterschap van de vergaderingen en de verslaggeving.

1 Beschrijving

1.1. Definitie en omschrijving

Een ontmoetingsplaats¹ is een ruimte waar jonge kinderen (in de voorschoolse leeftijd) en hun opvoeders en/of andere opvoedingsverantwoordelijken (v.b. ouder, grootouder, nanny,...) in aanwezigheid van één of meerdere (onthaal)medewerkers samen de tijd kunnen doorbrengen. In een ontmoetingsplaats krijgt de ouder de gelegenheid om tot rust te komen, andere opvoeders te ontmoeten, in contact te treden met kinderen. Kinderen krijgen er de gelegenheid om te spelen, om sociale ervaringen op te doen. De medewerkers hebben daarbij een faciliterende rol (cf. infra) .

Uitgangspunten

- Eigen opvoedkundig weten

De ontmoetingsplaatsen vertrekken van een opvoedkundig weten dat uniek is voor elk kind en zijn/haar opvoeder(s) in hun context. Dit wil zeggen dat een ontmoetingsplaats niet vertrekt van een vooropgestelde definitie van positief ouderschap. Er wordt uitgegaan van een weten dat in ontwikkeling is en deels onbewust is.

- Gerichtheid op het kind

Door de aanwezigheid van het kind in de ontmoetingsplaats zal het kind vaak spontaan aanleiding zijn van de gesprekken. Het blijkt ook dat opvoedingsverantwoordelijken vaak gebruik maken van een ontmoetingsplaats omwille van de kansen dat dit biedt voor de kinderen. De sterke gerichtheid op het kind en haar/zijn relaties komt op verschillende manieren tot uiting in de werking (zie ook infra). Een voorbeeld is dat bij het binnenkomen de naam van het kind wordt genoteerd. Op deze manier krijgt het kind een eigen plaats, die ook zichtbaar is voor anderen.

- Autonomie en verbondenheid

De ontmoetingsplaats biedt jonge kinderen de ruimte om autonomie te verwerven. Een kind zet in de ontmoetingsplaats als het ware een stap in de wereld, stappen los van de ander maar in diens bijzijn. Tegelijkertijd gaat autonomie steeds gepaard met verbondenheid. Het is in relatie tot anderen dat we ons ontplooien. In die zin is de ontmoetingsplaats een conviviale plek, een plaats waar het samenleven centraal staat.

---

¹ Voornamelijk gebaseerd op Van der Mespel (Ed.) (2009) en Van Leeuwen (2010). In andere bronnen wordt bij de definitie van een ontmoetingsplaats vaak verwezen naar hoger vermelde basiswerken.

Werkingsprincipes

- Taal, verhalen als middel

Binnen het “gezellig spreken” over kinderen, koetjes en kalfjes, toerisme, enkele bezorgdheden, de koffie ... vallen er “waarheden.” In het spreken met andere ouders en het “schrijven” van het eigen verhaal, stelt zich de vraag naar wat we belangrijk vinden in de opvoeding en wat we aan onze kinderen willen doorgeven. Ontmoetingsplaatsen zijn in die zin ‘places where parents are trying to find out who is willing to share their voice, and also, importantly, to find out which voice is theirs’ (Ramaekers & Suissa, 2010). Ook kinderen drukken hun “verhalen” uit op een verbale en non-verbale manier: via gedrag, spel, gebrabbel. Het is aan de medewerkers om taal te hebben voor het hypothetisch verlangen van het kind en om de openheid van dialoog te bewaren. Zij zorgen ervoor dat er ruimte voor open confrontatie gecreëerd wordt zodat ouders zelf en via elkaar een weg vinden bij het opvoeden van hun kinderen.

- De groep en in het bijzonder de vrije confrontatie als middel

De medewerkers en de ruimte faciliteren “confrontatie” tussen ouders zonder dat dit intentionele, rationale processen zijn. Door de ontmoeting met andere ouders worden opvoeders geconfronteerd met verschillende opvoedingswaarden en stijlen. Kortom: via de ontmoeting komt men in aanraking met een diversiteit aan relaties en opvattingen. Deze confrontatie is niet vrijblijvend omdat het verschil hoe dan ook confronterend werkt. Dit leidt ook tot confrontatie met jezelf. Maar deze confrontatie overstijgt ook het individuele niveau. Men voelt zich opgenomen in de groep van “ouders”, binnen de gemeenschap, de samenleving.

- Ruimte als middel

De fysieke en psychische ruimte spelen een belangrijke rol in de ontmoetingplaats. De fysieke ruimte voor het kind heeft betrekking op de aantrekkelijke spelomgeving omdat kinderen via het spel in de wereld staan. Daarnaast maakt de wijze waarop de ruimte gestructureerd is het exploreren en verbreden van relaties mogelijk. (bijv. de organisatie van de zithoeken, zal er op een “ongedwongen” manier toe leiden dat opvoedingsverantwoordelijken mekaar aanwezigheid kunnen opzoeken, indien zij dit wensen). Ouders krijgen ook ruimte om tot rust te komen, zich afzijdig te houden of juist met andere opvoeders te praten als ze daar zin in hebben. Ten slotte is de ruimte een weerspiegeling van de kinderen en ouders die er aanwezig zijn. Zo is de inrichting van de ruimte en het aanbod van materialen afgestemd op de onderwerpen die kinderen bezighouden. Ook de thuishalen krijgen er een plaats.

- Het hier en nu, het alledaagse als middel.

De concrete interacties die op het moment zelf plaatsvinden, zijn vaak het onderwerp van gesprek. Verder betekent dit dat bij elk nieuw contact met eenzelfde ouder of kind eenzelfde soort van openheid wordt getoond. Vanuit de medewerkers wordt er niet verwezen naar voorgaande gesprekken of volgende.

1.2. Doelgroep

De ontmoetingsplaatsen zijn gericht op alle ouders of opvoedingsverantwoordelijken én kinderen van 0 tot 3 - 4 jaar / 6 jaar (de zogenaamde voorschoolse leeftijd).

Uitzonderlijk worden ook kinderen tot acht jaar toegelaten maar uit de ervaring blijkt dat dit niet evident is. De leeftijdsverschillen zijn dan zeer groot waardoor het soms moeilijk is kinderen van 0 tot 8 jaar op een zelfde openingsmoment te onthalen.

In sommige documenten wordt er heel expliciet aangegeven dat ook vaders welkom zijn. Dit wordt benadrukt omdat de meeste opvoedingsondersteunende activiteiten enkel of vooral moeders bereiken. Achterliggende visie is het erkennen van vaders in hun rol in de opvoeding. Het bereiken van vaders vraagt een doordachte

en consequente aanpak waarbij de wijze van bekendmaking, openingsuren en samenstelling van het team (mannelijke en vrouwelijke medewerkers) belangrijk zijn.

Doorheen de beschrijvingen van de verschillende werkingen vinden we voor wat betreft de doelgroep diverse klemtonen:

- universele gerichtheid (zich open stellen voor “alle gezinnen” vanwaar deze ook komen)
- weerspiegeling van de sociale mix van de buurt
- gerichtheid op maatschappelijk kwetsbare gezinnen

De verschillende klemtonen tonen de variatie aan binnen de ontmoetingsplaatsen. Zeker voor wat betreft het laatste punt leeft deze topic heel erg binnen de ontmoetingsplaatsen. De uitvoerders van de OP agenderen dit punt regelmatig ter reflectie op hun overlegmomenten: vraagstelling is of je je niet beter sowieso open stelt voor alle ouders, maar met een bijzondere aandacht voor het bereiken van maatschappelijk kwetsbare gezinnen uit de buurt.

Voorbeeld² :

Om 8.45u - een kwartier voor openingstijd – wacht een jonge vrouw met peuter in de buggy.

Een van de medewerkster begroet haar en opent de deur. Ze kent deze vrouw niet, misschien komt ze voor Kind en Gezin? Ze kijkt nog wat spullen na, laat de deur open en merkt dat de vrouw er nog staat en naar binnen kijkt. Haar zoontje wil blijkbaar graag uit de buggy.

Ze stapt naar hen toe en heet ze welkom ...of komen ze voor het consult?? “Nee” zegt de vrouw, “Ik ben Amber, ik ben ziek in mijn hoofd en mijn therapeut zegt dat ik naar hier moet komen”. Een verrassende ‘aanmelding’!!

Als andere bezoekers binnen komen, zet zij zich apart en richt ze zich met alle energie op één van de medewerkster. Met veel woorden probeert ze die aan haar ‘vast te binden’. Haar zoontje gaat ondertussen, zonder naar haar of andere kinderen om te kijken, zijn ‘eigen’ gang. De andere moeders knikken even naar haar en trekken zich dan terug.

Als medewerksters zijn we in de war: wat wil deze vrouw en haar kind ... met die vloed van woorden, het zich apart zetten, het zich klampen aan ons?? Hoe kunnen wij ‘lossen’ zonder haar van ons af te duwen? Hoe haar en haar zoontje de nodige steun en veiligheid te geven? En de anderen? Wat kunnen we doen om meer opening te maken? Of hoeft dat niet?

Wanneer de vaste medewerksters op vakantie zijn en ik vervang, komt zij niet zomaar binnen als ik haar verwelkom. Ze vraagt met eisende toon “Waar is An?”. Als die op vakantie blijkt en ik haar nogmaals verwelkom zegt ze “ja, maar ik ken u niet”. ‘Dat is zo, wij kennen elkaar niet, en dat kan best wat spannend zijn in het begin. Misschien leren we elkaar kennen, wie weet?? Het moet ook niet, je bent hoe dan ook welkom”. De peuter is ondertussen al aan het spelen. “Kijk, je zoontje heeft er precies wel zin in, niet ?” Ze komt dan toch even binnen, maar is al vlug terug vertrokken. Na een kleine maand is ze er weer.

Amber komt trouw tweemaal per week. Dat blijft ze doen, weken en maanden. Een dik jaar zal het duren voor zij zich ‘een plaatsje’ heeft verworven tussen de anderen. En ook wij hebben die tijd nodig, om de ‘gepaste’ manier te vinden van ‘beschikbaar zijn’!

---

² In het vervolg van deze tekst zullen we af en toe enkele voorbeelden geven ter illustratie van hoe bepaalde facetten van een ontmoetingsplaats er kunnen uitzien. We merken wel op dat het soms gaat over maar enkele voorbeelden waardoor de grote diversiteit op het terrein zeker niet altijd gevat wordt. De gebruikte namen in de voorbeelden zijn fictief. De voorbeelden werden ontleend aan de dagelijkse praktijk van ontmoetingsplaatsen

Omdat Amber de medewerkers geregeld opbelt en ze ook tijdens de openingsmomenten met allerlei vragen komt spreken we met haar af buiten de openingsuren. Eén van de medewerkers volgt haar sindsdien individueel op.

Onlangs is ze bevallen is van haar 2de kind. Tot onze verrassing komt ze samen met de vader trots hun dochtertje tonen. Ze heeft voor ieder doopsuiker bij!

Voorbeeld

Een maatschappelijk werkster belt me op. Een paar maanden geleden heeft ze een jonge vrouw met 2 peuters doorverwezen. De vrouw toonde toen veel interesse en wou graag andere moeders met jonge kinderen ontmoeten. Toen de maatschappelijk werkster onlangs vroeg of het haar mee valt, blijkt dat de vrouw er nog steeds niet geraakt is.

Ze vindt het wel oké dat één van de medewerkers langs komt.

Het eerste huisbezoek kom ik terecht in een erg klein, slecht onderhouden appartement. Haar 2 dochtertjes bewegen zich onrustig tussen mij en hun moeder, die moe en met een wazige blik wat onsamenhangende zinnen laat vallen. Ik ben nog steeds aan het 'aankomen' wanneer de dochtertjes zich, ieder aan een kant, heel dicht tegen mij aan nestelen, ze zijn erg onrustig en duidelijk niet op hun gemak. Ik zeg er iets van. Na een tijdje lopen de kinderen de kamer uit. Ze blijven lang weg, ik hoor ze niet en vraag me af waar ze zitten. Moeder kijkt ook richting deur, ze zegt dat ze aan het spelen zijn. In de gezamenlijke slaapkamer, vraag ik ? Neen, op het dak. Ze staat op om te gaan kijken, ik volg haar. Het is inderdaad een dak, geen dakterras, maar wel met voldoende hoge muren zodat het veilig is. Bij het recht staan, merk ik dat mijn broekspijp aan één kant helemaal nat is!

Ik ga buiten met een verward, bezwaard gevoel. Ik twijfel of toeleiding naar een ontmoetingsplaats in dit gezin nu aan de orde is. Voor de kinderen wel, lijkt me.

Vóór mijn verlof doe ik nog 2 huisbezoeken, ik heb dan wat speelgoed mee.

Zelf richt ik me niet meer op het 'toeleiden naar': ik gun het gezin en mezelf meer tijd om elkaar te vinden.

Na mijn vakantie ga ik nog eens langs met de regioverpleegkundige die al aan huis is geweest. De vrouw ziet er merkkelijk beter uit. Het oudste dochtertje is naar school. Hoe is dat voor haar en haar dochtertje??

De jongste is enthousiast over een boekje dat ze met mij leest. Het lijkt me nu precies wel het moment om het met haar nog eens te hebben over 'die plek' waar andere ouders komen en kinderen kunnen spelen.

Ze wil dan toch eens langskomen.

Achteraf heb ik het gevoel dat ik beter nog wat ruimte had gelaten.

Afwachten!!

1.3. Doelen

Doorgaans worden drie doelstellingen of functies vooropgesteld bij de ontmoetingsplaatsen³:

Opvoedingsondersteuning

De OP willen ouders ondersteunen in de opvoeding door een plaats voor ontmoeting te creëren. Ontmoeting wordt ten eerste gezien als vorm van sociale steun: ouders wisselen tips uit, kunnen hun verhaal doen, stellen vragen aan elkaar, vinden (h)erkenning bij elkaar of kunnen samen een aangename tijd doorbrengen. Ontmoeting als antwoord op toenemende individualisering en aantasting van sociale netwerken, is terug te vinden in alle OP.

Ontmoeting wordt ten tweede gezien als vorm van vrije confrontatie. De kinderen en ouders vormen de ontmoetingsplaats, maar tegelijkertijd worden kinderen en ouders ook zelf door de ontmoetingsplaats – als

---

³ Voornamelijk gebaseerd op Van Leeuwen (2010).

gemeenschap die zij betreden – gevormd. In de ontmoeting construeren immers ouders hun identiteit als opvoeder.

Verrijken van de ontwikkeling en de verbreding van het opvoedingsmilieu.

Ten tweede willen de ontmoetingsplaatsen ouders de kans bieden om het opvoedingsmilieu van jonge kinderen te verbreden. Het gaat hierbij niet louter om een steun bij wat ouders als een tekort van zichzelf zouden beschouwen, maar eerder als een verbreding van de thuisopvoeding. Concreet betekent dit dat kinderen in de ontmoetingsplaats de mogelijkheid krijgen om via exploratie van de vele spelmogelijkheden te leren op alle domeinen van de ontwikkeling. Ze worden uitgedaagd in hun sociale ontwikkeling door de aanwezigheid van leeftijdsgenoten. Anderstalige kinderen krijgen de mogelijkheid om in contact te komen met de Nederlandse taal. In sommige ontmoetingsplaatsen staat ook heel uitdrukkelijk het bevorderen van de kwaliteit van hechten en loslaten binnen de ouder-kindrelatie centraal. De ontmoetingsplaatsen kunnen op deze manier een brugfunctie vervullen tussen het thuismilieu en de kinderopvang of de kleuterklas.

Een voorbeeld:

Een papa vertelt dat zijn zoontje (11 m) nog niet kan stappen. De laatste keer dat hij in de OP was, heeft zijn zoontje een hele tijd rondgelopen met steun van een giraffe op wieltjes. Toen ze thuis zijn gekomen heeft zijn zoontje drie stapjes alleen gezet zonder enige steun. De papa vertelt dit trots. Louter de aanwezigheid van dit speelgoed in combinatie met het kind zijn interesse scheppen deze mogelijkheid.

Voorbeeld:

An (21 m) komt de eerste keer naar de OP met oma. Ze zegt geen woord. Ze kijkt evenmin enige centimeter van oma's zijde. Oma zegt dat An nogal verlegen is. Na een aantal bezoeken aan de OP gaat An al wat verder van haar oma spelen. Tijdens een bepaald openingsmoment gaat An aan het laddertje van het speelhuysje staan en wenkt om haar te helpen. Oma ondersteunt haar terwijl ze het laddertje opklimt. An krijgt hier plezier in en blijft het laddertje opklauteren, telkens met behulp van oma. In tussentijd is oma aan het spreken met een begeleider. Op dit moment kruipt An helemaal alleen het laddertje op, zonder oma's hulp. Bij het bereiken van de top kijkt ze apetrots.

Bijdragen tot gemeenschapsvorming

Ten derde willen de ontmoetingsplaatsen een plaats zijn waar gezamenlijkheid kan ervaren worden over socio-economische en etnisch-culturele grenzen heen. Ervaringen leren dat kinderen een belangrijk sociaal bindmiddel kunnen zijn door de gemeenschappelijkheid van heel wat opvoedingsvragen.

Eenzijds kunnen ouders in een OP herkenning vinden, identificatie, zich verbonden voelen met anderen waarmee ze een gelijkenis ervaren (bijv. het 'ouder' zijn, een kind van dezelfde leeftijd hebben, dezelfde taal spreken, in dezelfde buurt wonen, ...); anderzijds worden ze door diversiteit (qua origine, taal, sekse, leeftijd, interesses, opvoedingsstijl, ...) in een OP ook uitgedaagd om de grenzen van hun eigen 'groep' of gemeenschap te overstijgen. Er worden bruggen gebouwd naar anderen.

In sommige bronnen (zie bijvoorbeeld de projectaanvragen van de Speelbrug) wordt uitdrukkelijk stilgestaan bij het preventief neveneffect van de ontmoetingsplaats. Door het verrijkend aanbod van een ontmoetingsplaats en/of het uitdrukkelijk benoemen van aspecten m.b.t. de ouder-kind relatie, de beleving van het kind, de ouder ... worden mogelijke spanningen en conflicten vroegtijdig voorkomen.

Voorbeeld: Samen opvoeden als preventie

Een moeder arriveert regelmatig op van de zenuwen. Ze gooit soms haar kindje in de zetel en ploft neer. Er is dan telkens een werk door een medewerker of een andere moeder om haar verhaal over de voorbije dagen, de slapeloze nacht, enz. te aanhoren; daarbij ook sprekend met het kind – in de stijl van "mama is

moe en heeft nu niet veel geduld...". Haar spanningen worden door verschillende mensen gedragen in het alledaagse van het leven.

Intussen, jaren later, komt ze met haar derde kindje en is de stijl helemaal veranderd en verzacht. Haar draagkracht t.a.v. de kinderen is merkbaar vergroot.

Voorbeeld: Plotse bewustwording als preventie

We zitten aan de eettafeltjes. Een moeder geeft haar 15 maanden oude dochter fruitpap met een lepel. Intussen speelt het kind. Tussen elke hap loopt het rond waarbij ze noch aan moeder noch aan de fruitpap aandacht schijnt te besteden. Moeder zegt dat ze er grijs haar van krijgt, hoewel haar geduld merkbaar groot is. Thuis duurt het soms nog langer, bovendien eet ze vaak weinig. Bananen, die gaan vlot naar binnen, maar dat is het enige. Misschien is de zuigbehoefte nog sterk? Misschien eens proberen met de pap in een fles met afgesneden speen? Onze explorerende – adviserende vragen brengen ons niet veel verder. Terwijl moeder vertelt, lijkt de peuter het gesprek niet te volgen. Ze is druk doende met speelgoed. Daarbij valt op dat ze trots is iets alleen te kunnen, want telkens wanneer een volwassene een handje wil toesteken, verplaatst ze zich met haar speelgoed.

Of moeder er al aan gedacht heeft haar alleen te laten eten? (en tot het meisje:) wil je dat zeggen aan mama met te tonen hoe goed je iets alleen kan?

- *Toch wel, en het kliederen zou haar niet storen, maar ... zou ze dan wel voldoende eten?*
- *Bent U bang dat ze zich zou verhongeren?*
- *Euh, ja, dat is eigenlijk wel gek van mij.*

En ze moet lachen om zichzelf, vertelt over een eetstoornis in de familie die haar, blijkt nu, meer bezig hield dan ze beseft.

Ook de banaan valt op haar plaats: Natuurlijk, dat eet ze, want ik laat haar ermee rondlopen, die eet ze helemaal op, alleen.

Een week later, een trotse en blije moeder vertelt hoe het al de hele week zo goed gaat met eten. Het dochtertje eet haar fruitpap aan tafel, met een lepel. En het duurt allemaal veel minder lang.

Ze zijn niet meer teruggekomen. Hieruit blijkt dat sommigen met een hulpvraag komen waarvan ze zich niet bewust zijn. Van zodra er een oplossing is voor het probleem is er dan ook geen druk meer om te komen. Waar adviezen en geruststelling niet geholpen hadden, deed een lachbui dat wel.

1.4. Werkwijze/aanpak

Binnen de werking van een ontmoetingsplaats kunnen een aantal belangrijke aspecten worden onderscheiden:

- De ontvangst of verwelkoming
- Het actief beschikbaar zijn, er zijn
- Het afscheidsritueel
- Structureren

Om de verschillende aspecten helder te maken worden soms voorbeelden van activiteiten genoemd. Deze zijn louter illustratief en zijn niet exhaustief en/of normerend bedoeld.

De ontvangst of verwelkoming

Dit impliceert het hartelijk verwelkomen. Ouder en kind worden op "hun gemak" gesteld. De naam van het kind wordt op een bord geschreven en zo ook enkele andere gegevens (cf. infra). De huisregels worden toegelicht aan opvoedingsverantwoordelijken die voor het eerst naar de ontmoetingsplaats komen.

Het beschikbaar zijn, er zijn

De medewerkers faciliteren dat contacten tussen ouders en kinderen en tussen ouders onderling mogelijk worden. Ze overwegen continu op welke wijze ze concreet handelen. Op bepaalde momenten kunnen ze eerder op de achtergrond aanwezig zijn. Op andere momenten zullen ze eventueel aanhaken bij een gesprek, tussenkomen vanuit een gepaste basishouding (cf. infra).

Ze kunnen actief observerend aanwezig, getuige zijn van wat er zich afspeelt, benoemen wat ze waarnemen in het hier-en-nu, verwondering expliciteren, tonen dat ze zich inleven, ...

Het afscheidsritueel

De ouder vertrekt wanneer zij/hij wil. In de praktijk vertrekken ouders veelal op het moment dat het ontmoetingsmoment eindigt. Er zijn specifieke afscheidsrituelen gangbaar bij het sluiten (vb liedje zingen, samen opruimen, de naam van het kind van het bord wegvegen...). Indien het de gewoonte is van een (symbolische) betaling, dan vindt dit ook aan het einde plaats.

Structureren

Onder structureren kunnen we enerzijds regels verstaan en anderzijds activiteiten met een bepaalde structuur. Regels zijn er enerzijds voor de veiligheid en anderzijds als structuur waardoor het kind leert omgaan met bepaalde afspraken in het samenleven met anderen. Regels bieden oefenruimte voor ouder en kind en aanzet tot vrije confrontatie⁴.

“Structurerende maatregelen” kan ook betekenen dat er eventueel een gestructureerde activiteit plaatsvindt zoals samen eten, een cake bakken, boekjes lezen ...

Ook het aanpassen van de ruimte in functie van de dynamieken van de groep kan een vorm zijn van structuur brengen. Daarbij kan de ruimte als fysieke ruimte gezien worden of als iets figuurlijks (cf. supra).

Andere elementen zijn verder:

Spelen en interacties tussen kinderen:

Kinderen ontdekken er een nieuwe omgeving, het samenzijn, delen en samen spelen. Ze observeren en imiteren elkaar, bijvoorbeeld bij het experimenteren met de ballen in het ballenbad of in het keukentje. Zo verleggen ze hun grenzen.

Interacties tussen ouders en kinderen:

Ouders hebben er tijd voor hun kind; leren hun kind in andere situaties kennen (bijv. in het samenspel met andere kinderen) waardoor hun blik op hun kind verruimt; ze worden onwillekeurig geconfronteerd met hoe andere ouders met hun kind omgaan of hoe de begeleiders met de kinderen omgaan; ouders en kinderen experimenteren met afstand en nabijheid.

Interacties tussen ouders:

In de ontmoetingsplaats vinden er tal van interacties plaats tussen ouders. Ze delen ervaringen, stellen vragen aan elkaar, vinden (h)erkenning bij elkaar of kunnen samen gewoon een aangename tijd doorbrengen. Soms is dit een verder zetting van contacten die ze elders legden, soms is het een bron van nieuwe contacten. Ouders geven elkaar ook heel wat praktische tips zoals adressen van de Nederlandse taallessen, rookvrije cafés, huizen te huur in de buurt, plekjes waar je met je kind buiten kan spelen, tips over allergieën bestrijden, enz. Onvermijdelijk vinden er in ontmoetingsplaatsen ook confrontaties tussen ouders plaats die botsen met de eigen waarden en overtuigingen.

---

⁴ (Van Leeuwen, 2010)..

Het is duidelijk dat de kinderen de relatie tussen ouders bevorderen, bijv. door de gedeelde ervaring (bijv. kinderen van dezelfde leeftijd, moeilijke slapers, ...) Ook op andere manieren leggen kinderen verbindingen. Ze zijn vrij beweeglijk en gaan makkelijk van de ene kant van de ruimte (bv het ballenbad) naar een andere (het keukentje bijv.). Dat betekent dan doorgaans dat hun moeder of vader volgt, waardoor er steeds wisselende subgroepjes van ouders ontstaan (bijv. op het bankje aan het ballenbad of aan de tafel naast het keukentje), die niet bepaald zijn door gender of door eventuele socio-economische of culturele subgroepen, maar door het spel van de kinderen. Hierdoor kunnen soms, maar niet altijd, gesprekken ontstaan tussen mensen die elkaar niet bewust zouden opzoeken. (evaluatie rapport Baboes)

Moment van rust:

Voor heel wat ouders is de OP een moment van rust. Het is een plaats om even uit te blazen, afstand van hun kind te nemen of stoom af te laten.

Aangezien de basishouding van de medewerker cruciaal is in functie van het faciliteren van ontmoetingen, herhalen we hier een aantal belangrijke elementen van de basishouding:

- Verwelkomende houding
- Houding die er op gericht is de openheid van dialoog te bewaren
- Reflectieve houding, dwz dat zij in staat zijn hun praktijk voortdurend te veranderen in functie van de complexe situaties waarmee ze geconfronteerd worden en om kritisch te reflecteren over hun eigen kijken en handelen.
- Respectvolle en luisterende houding t.o.v. kinderen en ouders.
- Gevoelig aanspreekbaar zijn, een bevragende houding, onthalen, actief luisteren, verwoorden ...
- Observerend aanwezig zijn. Open staan voor de impliciete boodschap achter een concrete mededeling of gedrag.
- Aan de zijlijn blijven staan, constant reflecteren over het eigen handelen⁵
- Er wordt taal gegeven aan wat het kind voelt, denkt, toont ...
- Benoemen wat men waarneemt in het hier-en-nu, verwondering expliciteren, tonen dat men zich inleeft, ...
- Er wordt rechtstreeks met de kinderen gesproken

De meer of minder actieve houding van medewerkers is een reflectiepunt dat de uitvoerders van OP regelmatig bespreken op hun overlegmomenten.

Voorbeeld:

K; en haar mama zijn regelmatige bezoekers van de OP. De mama van K (9m), die meestal nogal spontaan en actief is, ziet er deze keer bleek en moe uit. Ze reageert bijna niet op haar zoontje. Een medewerker spreekt K. aan: "Jij hebt zin om met je mama te spelen hé? Maar je mama heeft daar nu misschien niet zo'n zin in...?"

"Amai", zucht ze, "K. was weeral wakker om 5.30 uur! En die slaapt niet overdag, hé... Dat is slopend hoor!" Een andere moeder herkent zich in die opmerking en valt haar bij hoe vermoeiend het is als je kind vroeg wakker is en overdag niet meer slaapt. "Zijn ze dan niet moe?", vraagt de medewerker. Beide moeders antwoorden dat ze het gevoel hebben dat hun kinderen erg moe zijn en slaap nodig hebben, maar dat ze telkens hard huilen als ze overdag in bed gelegd worden. "En daar voel je je dan niet goed bij?", vraagt de medewerker. Eén van de moeders glimlacht, en zegt dat ze plots beseft dat ze het inderdaad heel moeilijk heeft met dat gehuil, en dat ze daardoor wat weinig geduld heeft om vol te houden tot haar zoontje slaapt. "Goh, ik ga het misschien toch nog eens terug proberen straks", zegt de mama van K, "misschien gaat hij na

---

⁵ Dit is ook de focus van de supervisies waaraan veel belang wordt gehecht (cfr. infra).

even huilen toch wel in slaap vallen". "Laat me weten hoe het gegaan is", zegt de andere mama. Vervolgens geraken ze in een gesprek over slaaprituelen. De oma van N. (14 maanden) raakt mee in het gesprek betrokken. Ook haar kleinzoon was tot voor kort een moeilijke slaper.

Dan komt N. aan zijn oma fruit vragen. Oma haalt een potje met stukjes mandarijn uit haar tas. "Jullie mogen gerust ook fruit uit de schaal nemen hoor", zegt één van de medewerkers. "Ik weet het", zegt de oma, "maar ik wil dat hij zijn eigen spulletjes leert delen met anderen. Dit is een leuk moment om het eens te proberen." N. aarzelt even en gaat dan rond met zijn potje mandarijntjes. Met een grote glimlach biedt hij iedereen een stukje aan. En het gesprek gaat weer verder, over samenspelen en delen, over omgaan met broers en zussen... (...)

Voorbeeld:

A., een jongen van 2,5 jaar en W., een meisje van dezelfde leeftijd zijn allebei met hun mama aanwezig in de OP. A. is een onstuimige jongen, loopt heel enthousiast rond, beweegt soms een beetje wild. De mama van W. vindt dat niet fijn. Ze merkt op dat A. veel te ruw is voor haar dochter, en ze trekt haar telkens bij hem vandaan, eerst onopvallend, maar later heel uitgesproken. W. zelf trekt zich daar niet veel van aan: ze gaat telkens terug naar A., en wanneer mama even niet kijkt spelen ze fijn samen. Wanneer de mama van W. dit in de gaten krijgt roept ze haar dochter snel bij zich. "Wat denk je dat er zou kunnen gebeuren?", vraagt een medewerker. "Hij gaat haar pijn doen..." zegt ze aarzelend. "Ze zijn wel leuk aan het spelen nu, zegt de medewerker vriendelijk. "Ja, da's waar, geeft de mama van W. toe, maar ze trekt tegelijk haar dochter weer dicht naar zich toe. Een paar minuten later zien we dat ze samen met W. en A. op de grond in een boekje zit te kijken.

Voorbeeld:

Vandaag is het een vrij drukke voormiddag. Er hangt een drukke, maar gezellige sfeer. De lucht gonst van de gesprekken, soms een gemoedelijke babbel in een kleiner groepje ouders, soms half fluisterend tussen twee mama's, dan weer geanimeerde discussies waar alle aanwezigen hevig deelnemen aan het gesprek of anderen geboeid luisteren. De gespreksthema's variëren van minuut tot minuut, en vloeien voort uit de gewone dagelijkse belevenissen.

Wanneer een vermoeide mama binnenkomt, haar kind neerzet en zich op een stoel laat zakken, zuchtend dat het weer een zware nacht geweest is, begint een gesprek over slaapritmes, huibaby's, vermoeidheid, en worden spontaan tips gegeven om er mee om te gaan, en om het vol te houden... De herkenning bij de andere moeders is groot. Iemand biedt haar als 'troost' een zelfgebakken koekje aan en het gespreksthema verschuift naar recepten. Een mama met haar zoontje komt drijfnat binnen van de regen, en twee moeders beginnen over de slechte zomer die we al gehad hebben... een minuut later gaat hun gesprek over winkels waar ze goedkope regenlaarsjes verkopen en nog een minuut later over wat goede schoenen zijn voor een kind dat pas leert stappen.

Een beetje later vertelt een mama aan een andere mama dat haar dochtertje graag naar een TV-reeks kijkt die zij vroeger als kind ook heeft gezien. Binnen de kortste keren zijn enkele andere moeders mee in het gesprek betrokken en halen ze samen herinneringen op aan TV-programma's uit hun jeugd. Ze beginnen de begintunes die ze zich nog herinneren te zingen terwijl hun peuters verwonderd toekijken. Een beetje later zitten ze samen met de kinderen kinderliedjes te zingen.

Tijdens het fruit eten vertelt een moeder dat haar kind een slechte eter is. De anderen vallen haar bij ("die van mij eet ook zo weinig"), of spreken haar tegen ("maar zie hem eens flink zijn banaan opeten"), relativiseren ("dat betert wel hoor"), of kijken gewoon toe. Een beetje later gaat het over wat 'streng zijn' is. over grenzen stellen en verschil in opvoedingsstijlen... In al die gesprekken zijn de medewerkers vooral aanwezig: luisterend, vaak verwonderd, maar nooit opvallend of sturend.

Voorbeeld:

Op een middag onthalen we Nicolas en zijn moeder. Nicolas heeft een handicap: hij heeft geen armen, zijn handen zitten aan de schouders. De kinderen tekenen aan tafel. Nicolas zit naast Julie, die plots uitroept: "Jouw olifant is niet mooi!". Ze houdt het tekenblad van Nicolas voor zich en herhaalt nog eens haar commentaar. Ik ben gepakt door wat gebeurt: moet ik de tekening uit Julies handen trekken? Zijn tekening héél mooi vinden? Haar iets zeggen over zijn handicap? Ik blijf perplex, samen met de ouders rond de tafel. Grote stilte.

Hop! Nicolas neemt een ander potlood, tekent opnieuw een olifant. Julie neemt het blad en zegt: "Ah! Dat is een hele mooie olifant, die is voor mij!".

Dankzij de aanwezigheid van de volwassenen zonder tussen te komen, bijvoorbeeld door Nicolas te troosten, was er ruimte ontstaan voor ontmoeting en creativiteit onder de kinderen zelf.

Op de intervisie hebben we het over manieren van reageren op wat kinderen en ouders vertellen. Nieuwe vrijwilligers geven aan dat het in het begin zeer moeilijk was om niet spontaan te reageren – dat het zeer vermoeiend was. Dat ze gaandeweg ontdekten hebben dat een grotere terughoudendheid de gesprekken rijker maakt, met meer inhouden die er toe doen. Ze realiseren zich dat ze voordien in hun zogenaamd spontane reacties meer over zichzelf vertelden, dan dat ze openstonden voor wat een ouder nóg zou zeggen. Of dat de automatische antwoorden die in je opkomen, bij slecht nieuws bijvoorbeeld, wel sociaal wenselijk zijn, maar soms als een dooddoener werken in het gesprek.

Desalniettemin is er verbazing wanneer een medewerker zegt dat ze ook niet 'gewoon' reageert wanneer een moeder aangeeft dat er een miskraam geweest is. Dat ze eerder vraagt wat moeder er bij denkt en voelt dan iets te zeggen in de trant van 'spijtig...'. Dankzij deze abstinentie kan ook gezegd worden dat ze de miskraam niet betreurt; of zelfs dat die hen goed uitkomt.

Wanneer kan je terecht bij een ontmoetingsplaats?

In een ontmoetingsplaats kan je terecht gedurende een aantal dagdelen in de week. In sommige OP ook in het weekend.

Opvoeders kiezen zelf hoe vaak en wanneer zij naar de ontmoetingsplaats komen.

Voorbeeld: hoe ouders de ruimte gebruiken terwijl we niet begrijpen wat er gebeurt

Ze spreken gebroken Engels en komen voor het eerst met hun baby. Iemand had hen verteld over dit huis. Ze vinden het prachtig, zijn als jonge ouders zeer enthousiast – overlopend in angstige bezorgdheid. Reeds bij het binnenkomen valt de klacht dat de baby niet aan vast voedsel begint. De ontdekking van de speelruimte verloopt verder rustig en aangenaam, er worden hier en daar gesprekjes aangeknoopt. Geen uur later een nieuwe vloed van enthousiasme: de baby heeft een stuk banaan gegeten van een ander kindje. Hij was er aan begonnen buiten het zicht van de ouders. Voor het allereerst vast voedsel – dat is hier een bijzondere plek!

Wij stonden erbij, en keken ernaar...

1.5. Materialen en links

In het eindrapport 'Opvoeden in Brussel' is een beknopt draaiboek terug te vinden over de Brusselse ontmoetingsplaats.

1.6. Positionering ten opzicht van andere praktijken

- Er is zeker een link met het domein opvoedingsondersteuning (cf. supra) en ook met kinderopvang. Net zoals bij de kinderopvang, hebben de ontmoetingsplaatsen een pedagogische en sociale functie. Zo zijn ze bijvoorbeeld een plaats waar kinderen zowel autonomie als onderlinge verbondenheid kunnen ervaren. De kinderopvang is ook een verbreding van het opvoedingsmilieu. Een belangrijk verschil met de kinderopvang is uiteraard dat kinderen en ouders samen aanwezig zijn in een ontmoetingsplaats en dat dit doorgaans niet het geval is in de kinderopvang.
- Wat is het verschil met ontmoeting binnen een volledig informeel kader? Momenteel wordt hierbij het volgende aangegeven: Een formeel kader is nodig om de informele ontmoeting vorm te geven. In een ontmoetingsplaats wordt veiligheid gecreëerd door de aanwezigheid van een medewerker en het hanteren van de ruimte⁶

Wat de ontmoetingsplaatsen typeert, is het belang dat gehecht wordt aan de fysieke ruimte en de aanwezigheid van een gastheer/vrouw (cfr. supra). We stellen dat het noodzakelijk is dat er ook plaatsen zijn waar wel een 'deskundige' aanwezig is. Het betreft hier geen deskundigheid in opvoeden, wel een deskundigheid in het verwelkomen en verbinden van mensen. Want ook op vlak van ontmoeting, is er sprake van een 'Mattheuseffect'. Daar waar ontmoetingskansen zich voordoen – bijvoorbeeld school, kinderopvang of speeltuin – profiteren voornamelijk diegenen die al beschikken over een ruim sociaal netwerk. Zo stellen onderzoekers vast dat wie buiten het kinderdagverblijf vrij uitgebreide netwerken heeft, die netwerken via de kinderopvang verder uitbreidt⁷. En omgekeerd: voor wie erg beperkte netwerken heeft, blijkt de kinderopvang geen plek te zijn waar men met andere ouders uitwisselt. Plaatsen waar ontmoeten als het ware spontaan ontstaat, zijn dus niet ontmoetingsplaatsen voor iedereen. Soms is er iets extra nodig. Daarnaast verlopen informele ontmoetingen vaak gesegregeerd. Een belangrijk idee bij de ontmoetingsplaatsen is dat een (verstedelijkte) samenleving nood heeft aan plaatsen waar ontmoeting over sociaal-culturele grenzen wel mogelijk is.

- Belangrijk bij de ontmoetingsplaatsen is dat de focus niet ligt op het informeren of adviseren. Ook niet op het intentioneel en gestructureerd bezig zijn met ontwikkelingsstimulering of op het aanleren van opvoedingsvaardigheden. Het gaat ook niet over ouder-groepswerking omdat zowel ouders als kinderen samen aanwezig zijn.

---

⁶ Vandenbroeck et al., 2007

⁷ Segaert, 2007.

2 Onderbouwing

2.1. Theoretische argumenten

Voor het beschrijven van de meerwaarde van de ontmoetingsplaatsen worden diverse parameters in rekening genomen:

- Noden van ouders/opvoedingsverantwoordelijken die erop wijzen dat ontmoetingsplaatsen zinvol zijn.
- Registratiegegevens omtrent het gebruik maken van ontmoetingsplaatsen.
- Betekenisverleningen van ouders die reeds een beroep gedaan hebben op ontmoetingsplaatsen. Wat hebben zij aan een ontmoetingsplaats?
- Meningingen van experts, theoretici, praktijkwerkers ... omtrent de meerwaarde van ontmoetingsplaatsen.
- Theoretische bronnen die de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan ontmoetingsplaatsen, staven
- Bundeling van ervaringen van praktijkwerkers, beschrijving van good-practices, buitenlandse voorbeelden

We werken hieronder de verschillende rubrieken uit voor wat betreft de ontmoetingsplaatsen. Het is belangrijk om op te merken dat de verschillende parameters niet los staan van mekaar.

Noden van ouders/opvoedingsverantwoordelijken die erop wijzen dat ontmoetingsplaatsen zinvol zijn.

Voor de diverse bronnen rond onderzoek op het vlak van noden van ouders inzake opvoedingsondersteuning, verwijzen we onder meer naar de website van EXPOO. Uit deze bronnen leren we het volgende:

- Ouders waarderen vooral informele steun en ontmoeting
- Opvoedingsverantwoordelijken hebben een grote nood aan erkenning
- Er is een nood aan laagdrempelige settings die niet noodzakelijk geassocieerd worden met "hulp en problemen"
- Er is een vraag naar plaatsen waar ouders en kinderen kunnen samen zijn met andere ouders en kinderen en dit over socio-economische of etnisch-culturele grenzen heen⁸

Wie doet er een beroep op en hoe groot is de vraag?

Dit blijkt af te hangen van de context waarin de ontmoetingsplaats is ingebed. Voorbeeld Baboes:

- Grote diversiteit in bezoekers (gender, generatie en verwantschap van de ouder tot het kind, talen, bezoekerpatronen, terugkompercentage, socioeconomische achtergrond...)
- Ook de betrokkenheid van de ouders zelf kan heel divers zijn. De ene ouder kan heel enthousiast zijn, een andere heel stilletjes. Maar ook de betrokkenheid (als het zien als hun plek) is heel verschillend. Voor sommigen heeft de ontmoetingsplaats een belangrijke plaats in het leven, bij anderen niet. Je hebt veel verschillende bezoekerpatronen, heel verschillende relaties van mensen met de ontmoetingsplaats. Dit is ook geen vast gegeven in de tijd. Het kan evolueren, veranderen.
- Er is een drukke frequentering, sommige ouders komen van ver. Deze frequentering kan variëren doorheen de tijd. Sommige periodes is het drukker dan andere; sommige openingsmomenten zijn drukker dan andere.

---

⁸ zie onder andere Vandenbroeck et al. (2007)

Uit de ervaringen vanuit de preventieve zorg van K&G (Antwerpen) blijkt dat voor jonge kinderen de vraag naar dit soort van initiatieven groot is. De ervaring vanuit o.a. de inloopteams leert dat, zeker voor de maatschappelijk kwetsbare gezinnen er veel energie moet gaan naar de toeleiding.

Betekenisverlening van de ouders: wat betekent de ontmoetingsplaats voor hen en voor hun kind?

De motieven, beweegredenen om te komen:

- Het kunnen bieden van een andere omgeving voor hun kind, een plek om tot rust te komen, om contact met leeftijdsgenootjes te bevorderen ...
- Kansen op ontmoeting met andere opvoeders
- Men komt om niet alleen (thuis) te zijn met het kind.
- Sommige ouders komen zelf niet echt graag maar voelen aan, merken dat het goed is voor hun kind, dat hun kind graag komt.

Doorgaans komen opvoedingsverantwoordelijken in eerste instantie voor het kind, en ontmoeten met andere ouders is pas iets wat daarna volgt.

Wat betekent een ontmoetingsplaats voor hen en voor hun kind?

De Speelbrug (zie jaarverslagen)

- Voor henzelf: sociaal contact, uitwisselen van tips, de vrijblijvendheid, rust, er niet alleen voor staan, het kunnen stellen van vragen;
- Voor hun kinderen: ontmoeten van andere kinderen, speelgoed kunnen ontdekken, het loskomen van moeder/vader, de voorbereiding op school ...
- Veranderingen: mijn kind stelt zich socialer op, ik kan veiliger loslaten, ik heb een andere kijk op het kind ...

2.2. Argumenten op basis van onderzoek

Italiaans onderzoek (Musatti, Mantovani) (perceptie van de medewerkers):

- Ouders leren beter hun kinderen observeren
- Kind zet gemakkelijker de stap naar kleuterschool
- Ouders zijn vaardiger in het communiceren met leerkrachten en in het begeleiden van hun kind bij de overgang

Andere bron: H. Scheu & N. Fraioli Lieux d'Accueil Enfants Parents et socialisation(s) Strasbourg: Le Furet (www.lefuret.org).

We verwijzen hier naar het artikel van Van der Mespel (2011) in Alert dat een overzicht geeft van de veel voorkomende theoretische visies binnen de ontmoetingsplaatsen.

Andere wetenschappelijke bronnen die de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan ontmoetingsplaatsen, staven

- Er is de brede internationale literatuur/onderzoek over het belang van informele netwerken voor jonge ouders
- De presentietheorie van Baart: attitude van de begeleider: de relationele aanwezigheid staat centraal: getuige zijn bij verhalen, mensen in hun eigenheid laten zijn ...
- Onderzoek rond empowerment, emancipatorisch werken en resilience/veerkracht
- Bridging and bonding: Putman
- Ecologisch model van Bronfenbrenner
- Etnografisch onderzoek naar alledaagse relaties in de stedelijke omgeving (cfr. Ruth Soenen (2006). Het kleine ontmoeten. Over het sociale karakter van de stad.)

Meningen vanuit de praktijk en buitenlandse modellen

- Zie de vele Vlaamse praktijkrapporten en thesissen (cf. overzicht). Zie ook de werkingsverslagen van de bestaande ontmoetingsplaatsen.
- De publicaties m.b.t. de maisons vertes.
- De teksten over het Italiaanse Spazio Insieme.
- De informatie over andere buitenlandse voorbeelden (Japan, Zweden ...)

3 Overdraagbaarheid

3.1. Opleiding

De medewerkers

De medewerkers die actief zijn in de ontmoetingsplaatsen zijn zeer divers. Het zijn bijv. vrijwilligers met ervaring, andere professionelen, ervaringsdeskundigen, tolken ...

Ze zijn al dan niet specifiek ingeschakeld in de ontmoetingsplaats.

Er wordt gewerkt met vaste versus roterende medewerkers.

Het is van belang dat het medewerkers zijn die 'vrij kunnen denken, met een sterk geloof (overtuiging) en verlangen.'

De opleiding is minder doorslaggevend dan de basishouding (zie supra). Anderzijds stelt zich de vraag of er niet minsten één universitair gevormde medewerker moet zijn. Dit wordt aangegeven vanuit het belang het abstract denken te stimuleren. Vraag is of dit met een diploma vast hangt.

Bijkomende noodzakelijke vaardigheden:

- Belang van netwerkvorming en kennis van de sociale kaart (in functie van werving, ...) is nodig op niveau van de dienst.
- Reflectieve professionaliteit: Het vermogen en de professionaliteit om kritisch te kunnen reflecteren over zijn eigen positie, rekening te houden met de complexiteit van de situatie en te beslissen over hoe opnieuw te reageren.

EXPOO ontwikkelt in samenwerking met VCOK een vormingsreeks over ontmoeten bestaande uit 6 sessies. In deze vorming ontvang je de nodige know-how en maak je kennis met interessante praktijken.

- Concept ontmoetingsplaats en werkbezoek
- De onthaalfunctie
- Respectvol omgaan met diversiteit
- Inrichting van de ruimte
- Pedagogische documenten

Supervisie/ intervisies

Supervisie en intervisie wordt zeer belangrijk geacht in de werking van de ontmoetingsplaatsen. De inhoud, frequentie en de aanpak moet voldoende gelegenheid bieden tot reflectie op de ontwikkeling van het kind, ouderschap, de werking van de dienst.

Het gaat om ervaringen uit de ontmoetingsmomenten delen, met elkaar confronteren, andere gezichtspunten leren kennen ...

Focus ligt op wat het met de medewerker heeft gedaan, hoe het hem geraakt heeft

Het gaat niet om besprekingen over kinderen en ouders maar het is eerder de reflectie op de confrontatie met de ontwikkeling enz. Het gaat zeker niet om casusbespreking, wel over hoe jij als medewerker daarmee omgaat.

3.2. Overdracht en implementatie

Locatie en fysieke ruimte

Een ontmoetingsplaats is best gelegen op een plaats waar er veel passage is. Het moet makkelijk bereikbaar en toegankelijk zijn.

Het lokaal dient aangepast te zijn aan de gebruikers (kinderen en ouders) en een weerspiegeling zijn van de diversiteit.

Indien het lokaal gebruikt wordt door andere organisaties moeten afspraken gemaakt worden. Ruimte binnen een andere setting of multifunctionele ruimte kan voor- en nadelen hebben. Enerzijds kan het verwarrend zijn zowel voor ouders (mensen die verkeerd zitten,...) als voor het kind. Dit vraagt dus de nodige zorg. Anderzijds kan inbedding in een omgeving waarmee ouders reeds vertrouwd zijn, de laagdrempeligheid van de ontmoetingsplaats optimaliseren.

Als je in een gemeente verschillende plekken wilt aanbieden, is de realiteit dat dit in andere settings is. Dit vraagt extra aandacht van de medewerkers. Het is niet evident in bijv. consultatiebureaus met specifieke verwachtingen naar inrichting, ook nog een open OP te creëren. Het inbedden in vertrouwde ruimtes kan het laagdrempeliger maken.

De inrichting van de OP is aangenaam en uitnodigend. De lokalen moeten voldoende groot zijn maar ook niet te groot. De veelzijdige verwachtingen van ouders moeten mogelijk gemaakt worden door de ruimte.

Aangezien vele ouders naar ontmoetingsruimte gaan voor “ruimte” voor hun kind (bv in een stedelijke context) is een buitenruimte wel heel zinvol.

De inrichting, de schikking en de materialen zijn afgestemd op diverse mogelijke activiteiten (vb. onthaal, spel) en zijn afgestemd op de doelgroep. Er moet voldoende aantrekkelijke en veilige speelmogelijkheden zijn; speelgoed van elke leeftijd;...

Mogelijk specifieke elementen om ontmoeting en veiligheid te faciliteren, zijn:

- Een centrale tafel, stratenplan, wereldkaart
- Overgangsplaats voor kinderen om te “wennen” alvorens binnen te gaan, maar ook naar buiten te gaan.

Een ontmoetingsplaats dient enerzijds een eiland te zijn binnen de buurtgemeenschap. Anderzijds kan het ook een middel tot sociale integratie zijn. Uitdaging bestaat er uit beide elementen te combineren in een ontmoetingsplaats.

Vragen die leven:

- Is een mobiele locatie mogelijk en zinvol? Kan je met een valies speelgoed een ontmoetingsplaats maken? Een busje dat rondrijdt?
- Moet de volledige groep steeds overzicht hebben (dus geen aparte ruimte)?

Bekendmaking

Belangrijk hierbij is:

- Naar ouders maar ook naar sleutelfiguren uit de gemeenschap en/of andere voorzieningen/diensten; ook sleutelfiguren die kansengroepen bereiken
- Rekening gehouden met het bereiken van een diversiteit van doelbereik met inbegrip van maatschappelijk kwetsbare groepen.
- Via internet: veel ontmoetingsplaatsen hebben wel een site.

3.3. Kwaliteit

Samenwerking

Uitwisseling tussen ontmoetingsplaatsen wordt als zeer zinvol ervaren in functie van expertiseontwikkeling (zie ook netwerk).

Ook samenwerking met:

- (Potentiële) toeleiders (mond aan mond)
- Kan lokaal erg verschillend zijn. Vaak wel eerste lijn

Samenwerking in het algemeen met andere organisaties is essentieel (crf. ontwikkelingen inzake opvoedingsondersteuning). Hoe deze samenwerking vorm krijgt, kan lokaal erg verschillend zijn.

Registratie

Bij het verzamelen van gegevens speelt steeds een spanning met anonimiteit. Anderzijds is het zinvol in functie van de evaluatie van de werking en de evolutie.

Gegevens die doorgaans geregistreerd worden:

- Leeftijd, relatie met de begeleidende volwassene, de woonplaats en ofwel de thuistaal ofwel de nationaliteit
- Andere mogelijke gegevens om te registreren (te bevragen bij de opvoedingsverantwoordelijken):
- Hoe komen kinderen er terecht?
- Op welk vlak biedt het project iets aan?
- Welke veranderingen zien ouders bij hun kind?

Opvolging

Ontmoetingsplaatsen houden geen dossiers over bezoekers bij. Er wordt door de begeleiders notities genomen, bijvoorbeeld in een logboek om reflecties mogelijk te maken.

3.4. Kostprijs

Kostprijs voor de organisatie:

- Je moet een ruimte hebben, en dat heeft een kostprijs
- Kost van het personeel
- Kost van de werking (koffie, thee, fruit, ...)
- Vormingsbudget om je supervisor te betalen

Soms is er ook een kostprijs voor de ouders.

In sommige ontmoetingsplaatsen wordt de financiële bijdrage vanuit de ouders eerder als een “symbolische” betaling gezien en stelt deze in de realiteit kwantitatief niet veel voor omdat de ouders vrij zijn om te geven wat ze willen.

4 Bronnen

Vandenbroeck et al. (2007). Opvoeden in Brussel: <http://www.expoo.be/opvoeden-in-brussel>

Van der Mespel (Ed.) (2009). Discussietekst: <http://www.expoo.be/ontmoetingsplaatsen-voor-kinderen-en-ouders>

Presentatie Van Leeuwen (2010) en Eindverslag Dialoogmomenten EXPOO (2010):
<http://www.expoo.be/dialoogmoment-ontmoetingsplaatsen-eindverslag>

Netwerk ontmoetingsplaatsen. Verslag denkdag mei (2010)

Vandenbroeck & Geens (2010). Evaluatie van Baboes, de Brusselse ontmoetingsplaats voor ouders en kinderen: <http://www.expoo.be/opvoeden-in-brussel-evaluatie-van-baboes-de-brusselse-ontmoetingsplaats-voor-ouders-en-kinderen>

Noens, P. & Ramaekers, S. (2011). Opvoedingsondersteuning in ontmoeten. Onderzoeksverslag ter ontwerp van een bronnenboek: <http://www.expoo.be/opvoedingsondersteuning-in-ontmoeten>

Geens (2010). Sociale steun en vrije confrontatie in baboes. Masterproef: <http://www.expoo.be/sociale-steun-en-vrije-confrontatie-in-baboes-eeen-ontmoetingsplaats-voor-kinderen-en-ouders>

Presentaties congres Speelbrug. Tussen Schoot en School (2009)

Meurs, P. & Julian, G. (2008). De eerste stappen: ontleenbaar in EXPOO bibliotheek.

Wigwam (2010). Kinderopvang en ontmoeting.

Pieters (2011). Ontmoetingsruimtes Antwerpen. Bachelor HIG: <http://www.expoo.be/er-beweegt-wat-kwaliteitsvolle-ontmoeting-voor-kinderen-en-hun-opvoeders-in-de-antwerpse>

Van den Driessche (2011). Betekenisverlening voor de ouders. De Speelvijver. Masterproef

Segaert, E. (2007). Visies van ouders op kinderopvang als socialisering. Masterproef, Gent, Vakgroep Sociale Agogiek, UGent.

Literatuurlijst Maisons Vertes

Beague, P. (2004) La maison ouverte n'est pas née par hasard. Brussel, Fondation Dolto.

Beague, P. (2008) De la 'Maison Verte' aux lieux d' accueil enfants – parents : Françoise Dolto, révolutionnaire avant l'heure... Elternbildung 4/05, p. 14-17.

de Halleux, C. (1994) Pourquoi des lieux d'accueil enfants – parents ? Brussel, Fondation Dolto.

De Vooght, L. (2009) Wat is ontmoeten? Wat is een ruimte? Een ontsluiting in verwondering. In: Tussen schoot en school. Studiedag De Speelbrug, Antwerpen.

Dolto, F. (1985) La cause des enfants. Paris, éd.Laffont.

Dolto, F. (1986) La difficulté de vivre. Paris, Vertiges du Nord/Carrere – Livre de Poche 6538, p. 498-521.

Malandrin, M.H. & C. Schauder (2009) Françoise Dolto - Une psychanalyste dans la cité. L'aventure de la Maison Verte – Paris, Editions Gallimard.

Neyrand, G. (1995) Sur les pas de la maison verte. Des lieux d'accueil pour les enfants et leurs parents. Paris, Syros.

Roger-Leisterer, E. (2004) Nur nicht heilen wollen. Brussel, Fondation Dolto.

Scheu, H. & N. Fraioli (2010) Lieux d'Accueil Enfants Parents et socialisation(s) - - Le Furet, Strasbourg.

Sudaka-Benazeraf, J. (1987) Libres enfants de la Maison Verte. Paris, Ed. Retz.

Speelbrug (2007) Jaarverslag 2007. Onuitgegeven publicatie.

This, B. (2007) La maison verte. Créer des lieux d'accueil. Paris, Belin.

Vandenborre, R. (2006) Een stapje in de wereld. Over de werking van ouder-kind-ontmoetingsruimten geïnspireerd door de Maisons Vertes. <http://www.despeelbrug.be>

Vandenborre, R. (2009) Close encounters of the first kind. In: Tussen schoot en school. Studiedag De Speelbrug, Antwerpen.

Van Eeckhout (2009) Mijn kind moet kansen krijgen! In: Tussen schoot en school. Studiedag De Speelbrug, Antwerpen.

Vasse, D. (1995) Se tenir debout et marcher – Paris, Editions Gallimard.

5 Contactgegevens

Wens je meer informatie, contacteer [EXPOO](#)